

ТЕРАПЕВТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ НОВОГО ЗАСОБУ ЗА УМОВ СПОНТАННОЇ ЕЙМЕРІОЗНОЇ ІНВАЗІЇ КУРЧАТ

Т. В. Маршалкіна, к.вет.н.

Г. В. Заїкіна, наук. співр.

Н. В. Біла, к.вет.н.

Державна установа Інститут сільського господарства степової зони НААН України

А. В. Свтушенко, к.вет.н.

ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини»

У статті викладено результати експерименту з вивчення терапевтичної ефективності нового антикоксидійного лікувального засобу для профілактики і боротьби з еймеріозами тварин «Толкокцид» за спонтанної еймеріозної інвазії курчат. Встановили, що в дослідній групі курчат після застосування препарату встановлено поступове зниження інтенсивності еймеріозної інвазії з $73,3 \pm 7,85$ до $3 \pm 2,0$ екземплярів ооцист в полі зору мікроскопа. У сироватці крові курчат, яким застосовували «Толкокцид», достовірно підвищувався вміст загального білка з $38,3 \pm 0,74$ до $46,9 \pm 0,75$ г/л на п'яту добу після застосування коксидіостатику.

Ключові слова: еймеріоз, курчата, коксидіостатик, Толкокцид

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Одним з найбільш поширених інвазійних захворювань птиці є еймеріоз. Висока репродуктивна здатність еймерій, стійкість до дії різних факторів навколишнього середовища, тривалий час життєздатності та вірулентності екзогенних стадій розвитку значно ускладнюють боротьбу з цією хворобою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми У птиці еймеріоз у гострій формі захворювання завдає птахівництву значних економічних збитків. На сучасному етапі практично немає птахогосподарств промислового типу, де не був би зареєстрований даний паразит [1]. Проблема профілактики еймеріозів сільськогосподарської птиці набуває особливо великого значення на новому етапі інтенсивного розвитку громадського присадибного птахівництва та м'ясного птахівництва на промисловій основі.

Метою нашої роботи було визначення терапевтичної ефективності нового антикоксидійного лікувального засобу «Толкокцид» для профілактики і боротьби з еймеріозами, тварин за умов спонтанної еймеріозної інвазії курчат.

«Толкокцид» є розробкою Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», в основу якого входить діюча речовина толтразурил, диметилсульфаксид та допоміжні речовини. Апробацію нового засобу для лікування еймеріозної інвазії курчат проводили на базі лабораторії ветеринарної медицини Державної установи Інститут сільського господарства степової зони НААН України.

Виклад основного матеріалу дослідження

Матеріали і методи. Дослідження проводили у лабораторних умовах на спонтанно інвазованих еймеріями курчатах-бройлерах 55-добового віку кросу «РОСС–308». За принципом аналогів формували дослідну ($n=5$) і контрольну

($n=5$) групи. Дослідній групі курчат перорально з питною водою застосовували «Толкокцид» два дні поспіль в дозі 1 см^3 2,5 % розчину на 1 л питної води (7 мг ДР/кг маси тіла птиці). Контрольний – коксидіостатик не задавали.

Для визначення ефективності засобу «Толкокцид» протягом дослідження відбирали проби посліду від птиці всіх груп, досліджували флотаційним методом на наявність ооцист еймерій та обчислювали за формулою 1.

$$E_{обр.} = \frac{Обр.до - Обр.по.}{Обр.до} \times 100 \quad (1)$$

де: $E_{обр.}$ – ефективність обробки в %;

$Обр.до$ – кількість ооцист еймерій до обробки;

$Обр.по$ – кількість ооцист еймерій після обробки;

100 – коефіцієнт виразу результату в відсотках.

До застосування препарату, після застосування на 1 добу і через 5 днів у курчат відбирали кров для біохімічного дослідження за показниками загального білка та його фракційного складу у сироватці крові [2]. В кінці дослідження, після евтаназії птиці, досліджували вміст кишечника та готували зскрібки зі слизової оболонки різних відділів кишечника (дванадцятипалої, порожньої, клубової, прямої і сліпих кишок) [3].

Статистичну обробку отриманих результатів проводили згідно рекомендацій по біометрії з використанням комп'ютерної програми Microsoft Excel [4].

Результати досліджень. За результатами наших досліджень в дослідній групі курчат після застосування препарату встановлено поступове зниження інтенсивності еймеріозної інвазії з $73,3 \pm 7,85$ до $3 \pm 2,0$ екземплярів ооцист в полі зору мікроскопа. В контрольній групі спостерігали збільшення кількості ооцист з $82,45 \pm 9,6$ на початку дослідження до $271,3 \pm 21,6$ екземплярів у полі зору мікроскопа в кінці дослідження (табл.1).

**Результати паразитологічних досліджень матеріалу від курчат-бройлерів,
спонтанно інвазованих еймеріями після застосування «Толкокцид» (n=5, M±m)**

Перед застосуванням кокцидіостатика	№ групи	Проби посліду		Кишечник, екз. ооцист в полі зору мікроскопа		
		екз. ооцист в полі зору мікроскопа	ефективність обробки, %	12-типала кишка	порожня кишка	сліпі відростки
	1 («Толкокцид»)	73,3±7,85	–	–	–	–
	2 (контрольна)	82,45±9,6	–	–	–	–
На 1 добу після застосування кокцидіостатика	1 («Толкокцид»)	153±24,4	–	–	–	–
	2 (контрольна)	253±24,3	–	–	–	–
На 5 добу після застосування кокцидіостатика	1 («Толкокцид»)	3±2,0	95,9	відсутні	відсутні	2,3±1,0
	2 (контрольна)	271,3±21,6	–	31,9±5,2	3,5±1,9	142,2±17,4

За результатами проведених досліджень ефективність обробки курчат засобом «Толкокцид» за умов спонтанної еймеріозної інвазії складала 95,9 %, що доводить високу кокцидіостатичну ефективність засобу.

У сироватці крові курчат, яким застосовували «Толкокцид», достовірно підвищувався вміст загального білка з 38,3±0,74 до 46,9±0,75 г/л на

п'яту добу після застосування кокцидіостатика. Вірогідних змін відносної кількості фракцій білка не спостерігали. Серед птиці контрольної групи вірогідних змін щодо вмісту загального білка і його фракцій не відзначали. Результати біохімічних досліджень сироватки крові курчат наведені в таблиці 2.

**Результати біохімічних досліджень крові курчат-бройлерів,
спонтанно інвазованих еймеріями після застосування кокцидіостатиків (n=5, M±m)**

Перед застосуванням кокцидіостатика	№ групи	Загальний білок, г %	Білкові фракції, %			
			глобуліни			альбумін
			γ	β	α	
	1 («Толкокцид»)	3,83±0,74	43,3±7,67	15,9±3,62	18,5±3,97	22,2±6,48
	2 (контрольна)	4,04±0,96	42,4±4,97	15,05±4,2	18,7±2,4	23,8±4,87
На 1 добу після застосування кокцидіостатика	1 («Толкокцид»)	4,01±0,13	43,34±8,4	13,39±5,9	13,07±1,79	30,2±8,9
	2 (контрольна)	4,12±0,63	35,74±7,9	7,43±3,14	25,18±2,27	31,65±5,7
На 5 добу після застосування кокцидіостатика	1 («Толкокцид»)	4,69±0,75*	40,35±5,5	9,75±1,8	16,46±7,51	33,4±5,3
	2 (контрольна)	3,62±0,66	40,72±4,6	4,20±1,99	14,44±2,64	40,6±1,52

Примітка: * — $P < 0,01$ – відносно початку досліджу

При патолого-анатомічному дослідженні птиці контрольної групи, по всій довжині кишечника з боку серозних оболонок спостерігали значну кількість вогнищевих геморагічних інфільтратів, слизова оболонка була набрякла, вміст кишечника водянистий зі слизом, що відповідало підгострому перебігу захворювання. У птиці дослідної групи вказаних патолого-анатомічних змін кишечнику не реєстрували, що вказувало на повне відновлення тканини кишечнику після лікуван-

ня птиці кокцидіостатиком.

Висновок. Таким чином, для проведення обробки хворих на еймеріоз курчат рекомендовано застосовувати «Толкокцид» з питною водою два дні поспіль в дозі 7 мг толтразурила (ДР) на 1 кг маси тіла птиці (28 см³ 2,5 % розчину «Толкокцид» на 100 кг маси птиці), що еквівалентно 1 см³ 2,5 % розчину «Толкокцид» на 1 л питної води.

Список використаної літератури:

1. Маршалкіна Т.В. Еймеріоз курей, розробка імунізуючого препарату із *Eimeria tenella* (Railliet, Lucet, 1891) з прискореним циклом розвитку: дис. ... канд. вет. наук: 16.00.11 / Т.В. Маршалкіна. — Київ., 2011. — 127 с.
2. Левченко В.І. Біохімічні методи дослідження крові тварин / В.І. Левченко, Ю.М. Новожицька, В.В. Сахнюк та ін. // Методичні рекомендації. — Київ. — 2004. — 104 с.
3. Методы лабораторної діагностики еймеріозів. Ветеринарна медицина (ДСТУ 5079:2008). — Київ: Держспживстандарт України. — 2009. — 10 с.
4. Квятковский, В.Н. Статистическая обработка экспериментальных данных / В.Н. Квятковский, Л.А. Замковая // Ветеринария. — 1985. — № 6. — С.74 – 78.

Маршалкина Т.В., Заикина Г.В., Била Н.В., Евтушенко А.В. ТЕРАПЕВТИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ НОВОГО ПРЕПАРАТА В УСЛОВИЯХ СПОНТАННОЙ ЭЙМЕРИОЗНОЙ ИНВАЗИИ ЦЫПЛЯТ

В статье приведены результаты эксперимента по изучению терапевтической эффективности нового антикокцидийного препарата «Толкокцид» при спонтанной эймериозной инвазии цыплят. Установили, что в опытной группе цыплят после скармливания препарата отмечено снижение интенсивности эймериозной инвазии с $73,3 \pm 7,85$ до $3 \pm 2,0$ экземпляров ооцист в поле зрения микроскопа. В сыворотке крови цыплят, которым применяли «Толкокцид», достоверно повышалось содержание общего белка с $38,3 \pm 0,74$ до $46,9 \pm 0,75$ г/л на пяте сутки после использования кокцидиостатика.

Ключевые слова: эймериоз, цыплята, кокцидиостатик

Marchalkina T.V., Zaikina G.V., Evtushenko A.V. THE THERAPEUTIC EFFICACY OF A NEW DRUG IN TERMS OF SPONTANEOUS INVASION EYMERIOZNOY CHICKENS

In the article presents the results of experiment concerning the therapeutic efficacy of a new anticoccidial preparation "Tolkoksid" the spontaneous the eimeriosis of chickens.

Keywords: eimeriosis, chicken, coccidiostat.

Рецензент: д.вет.н., професор Березовський А.В.

Дата надходження до редакції: 02.12.2013 р.

УДК: 619:616.993.192.1:636.92

**УДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСУ ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНИХ ЗАХОДІВ
В УМОВАХ ТОВ «АГРАРНИЙ ХОЛДИНГ АВАНГАРД»**

Л. В. Нагорна, к.вет.н., доцент, Сумський національний аграрний університет

С. М. Ястремський, ТОВ «Аграрний Холдинг Авангард»

У статті наведено результати еколого-епізоотичного обстеження підприємства ТОВ «Аграрний Холдинг Авангард» на предмет ураження поголів'я птиці та контамінації виробничих приміщень тимчасовими та постійними ектопаразитами. Встановлено високий ступінь інвазії червоним курячим кліщем *Dermanyssus gallinae*. Висвітлено основні аспекти проведення ветеринарно-санітарних заходів в умовах птахогосподарства ТОВ «Аграрний Холдинг Авангард», зокрема здійснення дезакаризаційних обробок. Доведена висока ефективність у виробничих умовах вітчизняних препаратів, для використання як складових комплексу ветеринарно-санітарних заходів.

Ключові слова: ветеринарно-санітарні заходи, дезінсекція, дезакаризація.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими завданнями. Впродовж останнього десятиліття галузь птахівництва не полишає своїх лідируючих позицій. Виробникам продукції птахівництва, в останні роки, вдалося вийти на євро-американські ринки та експортувати свою продукцію у близько 50-ти країн світу. Запорукою успішного розвитку та економічного благополуччя галузі є ветеринарна безпека та благополуччя підприємств [1, 2].

Проте, для птахівництва України є низка чинників, які призводять до дисбалансу епізоотичної стабільності в господарствах. Однією з проблем вітчизняних птахівників є паразитування на птиці та виробничих приміщеннях різноманітних ектопаразитів. Слід зазначити, що ектопаразитози є повсюдно поширеними в птахівничих господарствах України, незалежно від технологій утримання та виробничих характеристик [1, 2-4]. З огляду на постійно зростаючі вимоги до якості та безпеки не лише сировини тваринного походження, але і готової продукції, проблема арахноентомозів у птахівництві не полишає своєї актуальності, адже вони належать до переліку най-

небезпечніших біологічних агентів, які постійно є джерелом розповсюдження серед поголів'я птиці низки інфекцій та інвазій [1, 2, 5, 6]. Перебування птиці у контамінованому збудниками заразних захворювань навколишньому середовищі перешкоджає отриманню біобезпечної продукції птахівництва, яка в подальшому може слугувати джерелом виникнення токсикоінфекцій [2, 6, 7].

Хронічна персистенція серед поголів'я збудників заразних захворювань є причиною низьких та нерівномірних приростів, зниження конверсії корму, підвищення стресочутливості птиці, погіршення яйценосності птиці, зниження виводимості яєць та біологічної цінності ембріонів.

Порушення та збої при проведенні санації птахівничих об'єктів сприяють зниженню загальної резистентності поголів'я та активізують умовно-патогенну мікрофлору, що надалі в рази ускладнює подальшу боротьбу з інфекційними агентами [3, 4, 9, 10].

Одну з найбільших загроз серед арахноентомозів у птахогосподарствах України представляє собою тимчасовий ектопаразит червоний курячий кліщ *Dermanyssus gallinae*. Курячого кліща віднесено також до переліку найнебезпечні-